https://doi.org/10.59295/paatd2025.08

Piese de port și podoabă din incinta fortificată Stolniceni „Cetate” (raionul Hâncești, Republica Moldova)

Dress and adornment items from the fortified enclosure of Stolniceni “Cetate” (Hâncești District, Republic of Moldova)

Andrei Corobcean

Acest articol a fost elaborat în cadrul subprogramului 011501 „ArHe: Patrimoniul arheologic preistoric și antic din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică”.

This article was elaborated as part of the 011501 subprogram “ArHe: Prehistoric and Ancient Archaeological Heritage in the Forest-Steppe of the Republic of Moldova: interdisciplinary research and scientific development”.

Cuvinte-cheie: epoca fierului, piesă de port, podoabe, fibulă, mărgică.

Rezumat: Repertoriul pieselor de port și de podoabă din incinta fortificată din secolele IV-III a. Chr. reprezintă o varietate largă de categorii și tipuri comune pentru așezările și necropolele contemporane din spațiul est-carpatic. Relevante în acest sens sunt, în special, fibulele din bronz sau fier, păstrate integral sau parțial, chiar dacă nu pot fi asociate inventarului contextelor funerare din incintă. Alături de alte tipuri de obiecte, acestea reflectă intensitatea exploatării unui spațiu, a cărui funcționalitate încă nu este pe deplin deslușită.

Keywords: Late Iron Age, dress items, ornaments, fibula, bead.

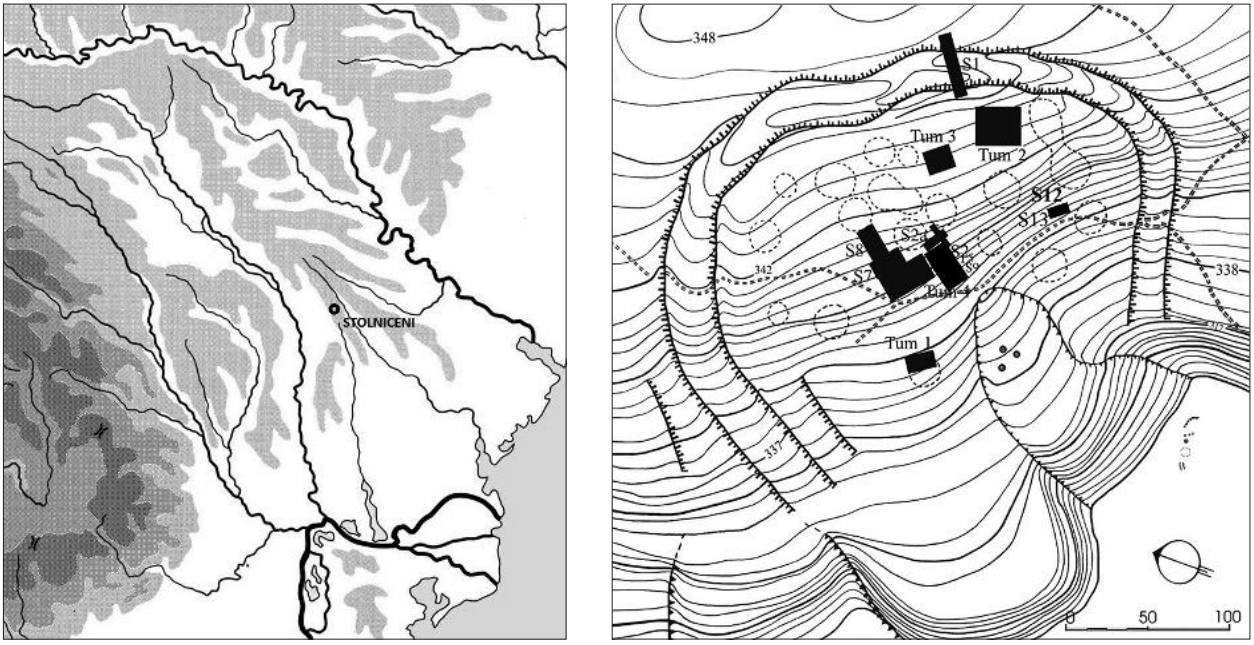
Abstract: The assortment of dress and adornment items from the fortified enclosure, dated from the 4th-3rd centuries BC, includes a wide range of categories and types that are common in contemporary settlements and cemeteries from the eastern Carpathian area. Particularly relevant are the bronze and iron fibulae, preserved wholly or fragmentarily, even though they cannot be associated, for certain, with the funerary inventories of the contexts within the enclosure. Together with other object categories, these finds reflect the intensity of activity in a space whose function has not been fully clarified yet.

Introducere

Caracterul inedit al incintei fortificate din a doua epocă a fierului de la Stolniceni „Cetate" (fig. 1) este determinat, în primul rând, de descoperirile funerare, dar și de combinarea acestora cu alte tipuri de structuri arheologice. Acest fapt a fost reflectat și discutat într-un șir de publicații din ultimele trei decenii (Sîrbu, Arnăut 1995; Arnăut, Ursu-Naniu 2008; Arnăut, Ursu-Naniu 2011; Ursu-Naniu, Corobcean 2014; Ursu-Naniu, Corobcean 2016; Ursu-Naniu, Corobcean 2017b; Ursu-Naniu, Corobcean 2019b). Investigațiile realizate de-a lungul anilor au permis recuperarea unui material bogat și divers, provenit atât din amenajările tumulare, cât și din spațiul din afara lor. Cu toate acestea, cea mai mare parte a descoperirilor nu poate fi clar asociată

Introduction

The distinctive character of the Late Iron Age fortified enclosure at Stolniceni "Cetate" (fig. 1) is determined primarily by the funerary discoveries, as well as by their association with other types of archaeological structures. This has been discussed in a series of publications over the last three decades (Sîrbu, Arnăut 1995; Arnăut, Ursu-Naniu 2008; Arnăut, Ursu-Naniu 2011; Ursu-Naniu, Corobcean 2014; Ursu-Naniu, Corobcean 2016; Ursu-Naniu, Corobcean 2017b; Ursu-Naniu, Corobcean 2019b). The investigations carried out over the years have yielded a rich and diverse assemblage, originating both from the tumular structures and from the surrounding area. Nevertheless, most finds cannot be confidently assigned to funerary inventories. Among them, a special place is occupied by

1 2

Fig. 1. Stolniceni „Cetate". Amplasarea geografică (1) și planul general al săpăturilor (2).
Fig. 1. Stolniceni "Cetate". Geographical position (1) and general plan of excavations (2).

inventarului funerar. Printre ele, un loc aparte îl ocupă piesele de port și de podoabă, caracteristice pentru așezările și necropolele din secolele V-III a. Chr. din spațiul carpato-nistrean. Astfel, sunt reprezentate diferite categorii de obiecte, precum fibule, brățări și inele de buclă, mărgele și verigi etc.

the categories of dress and adornment items typical of the 5th-3rd centuries BC settlements and cemeteries in the Carpathian-Dniester region. Various categories are represented, including fibulae, bracelets and loop rings, beads and rings/links, etc.

Fibule

Confecționate din bronz sau din fier, ele sunt ilustrate doar de două exemplare întregi – unul cu acul lipsă, cu patru arcuri și alte câteva fragmente nesemnificative.

Fibulă (fig. 2/4) descoperită în mantaua tumulului IV (2011) (Arnăut, Ursu-Naniu 2011, fig. 4/13), la adâncimea de 48 cm. Piesa este confecționată din bronz și s-a păstrat integral: arcul, resortul monospiralic, acul, portagrafa și piciorul în forma literei *S*. Lungimea fibulei este de 3,0 cm, grosimea barei – de 0,3 cm. Piesa se încadrează în tipul fibulelor de schemă tracică.

Fragment de fibulă (fig. 2/3), găsit în mantaua tumulului IV (2011) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/5), la adâncimea de 40 cm. Piesa este confecționată din bronz, fiind bine păstrat arcul, piciorul în forma literei *S*, prevăzut cu buton semisferic în capăt, resortul monospiralic și doar o mică parte a acului. Lungimea fibulei este de 3,0 cm, grosimea maximă a arcului este de 0,5 cm și diametrul butonului – de 0,6 cm. Caracteristicile morfologice ale fibulei permit încadrarea acesteia în tipul fibulelor de schemă tracică.

Fragment de fibulă (fig. 2/7) confecționată din fier, descoperit în tumulul V (2014), la adâncimea de 34 cm. Acesta reprezintă arcul și, parțial, prelungirea lui spre portagrafă. Piesa, puternic oxidată, păstrează lungimea de 4,7 cm, grosimea barei fiind de 0,3 cm. Cu unele rezerve, legate de starea fragmentară,

Fibulae

Made of bronze or iron, they are represented by only two complete specimens (one without its pin), four bows and several other minor fragments:

Fibula (fig. 2/4) found in the mantle of Tumulus IV (2011) (Arnăut, Ursu-Naniu 2011, fig. 4/13), at a depth of 48 cm. The bronze piece is preserved in its entirety: bow, single-coil spring, pin, catchplate and an S-shaped foot. Length: 3.0 cm; rod thickness: 0,3 cm. The specimen belongs to the Thracian type (scheme) of fibulae.

Fibula fragment (fig. 2/3) found in the mantle of Tumulus IV (2011) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/5), at a depth of 40 cm. Made of bronze; the bow is well preserved, as is the S-shaped foot with a hemispherical knob at its end, the single-coil spring and a small portion of the pin. Length: 3.0 cm; maximum bow thickness: 0.5 cm; knob diameter: 0.6 cm. The morphological features allow its attribution to the Thracian type (scheme) of fibulae.

Fibula fragment (fig. 2/7), iron, found in Tumulus V (2014), at a depth of 34 cm. The fragment comprises the bow and, in part, the extension toward the catchplate. The heavily oxidised piece preserves a length of 4.7 cm; rod thickness: 0.3 cm. With reservations, due to its fragmentary preservation, the piece may belong to the Thracian type (scheme) of fibulae.

Fibula fragment (fig. 2/2) found in the mantle of Tumulus IV (2011), at a depth of 35 cm. The fragment represents the bow of an iron fibula, preserving the catchplate and

putem presupune apartenența piesei la tipul fibulelor de schemă tracică.

Fragment de fibulă (fig. 2/2), identificat în mantaua tumulului IV (2011), la adâncimea de 35 cm. Piesa reprezintă arcul unei fibule confecționate din fier, păstrând portagrafa și o parte neînsemnată a resortului. Este puternic oxidată. Lungimea păstrată este de 5,1 cm, iar grosimea maximă – de 0,6 cm. Cu rezervele asumate, ținând cont de starea de conservare a piesei, aceasta ar putea fi încadrată în tipul fibulelor de schemă La Tène timpurie.

Fragment de fibulă (fig. 2/9) confecționată din bronz, găsit în tumulul V (2014), la adâncimea de 60 cm. Fragmentul păstrează arcul îngroșat, portagrafa și o parte din resort. Piesa este oxidată. Lungimea păstrată este de 4,2 cm, iar grosimea barei – de 0,2-0,5 cm. Acul și piciorul lipsesc. După caracteristicile păstrate ale piesei, putem încadra exemplarul în tipul fibulelor de schemă La Tène timpurie.

Fragment de fibulă (fig. 2/1) confecționată din fier. A fost descoperit în mantaua tumulului IV (2011), la adâncimea de 10 cm. Acesta prezintă doar arcul fibulei și portagrafa, având o stare avansată de oxidare, păstrând lungimea de 5,5 cm, grosimea fiind de 0,4 cm. Starea piesei nu permite o încadrare tipologică sigură a acesteia.

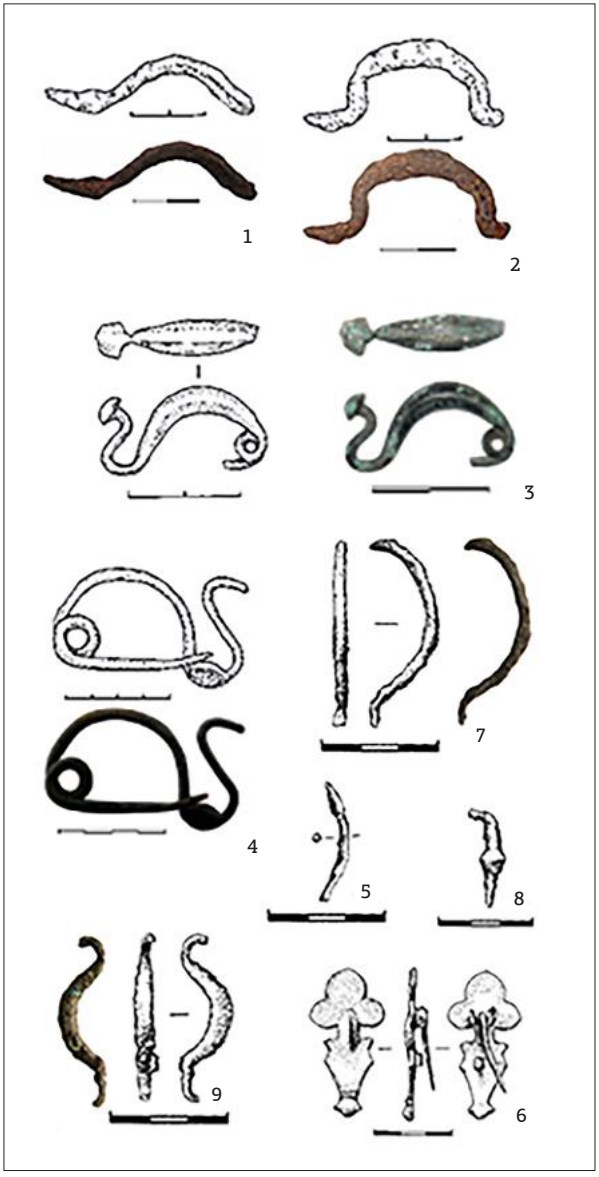

Fig. 2. Stolniceni „Cetate". Fibule.
Fig. 2. Stolniceni "Cetate". Fibulae.

Fragment de fibulă (?) (fig. 2/5) confecționată din fier, recuperat din tumulul V (2014), de la adâncimea de 30 cm. Acesta reprezintă, probabil, fragmentul unui ac de fibulă având capătul ușor îngroșat, de formă conică, oval în secțiune, cu grosimea de 0,2-0,3 cm.

Fragment de fibulă (fig. 2/8) confecționată din fier, descoperit în tumulul V (2014), la adâncimea de 40 cm. Prezintă fragmentul unui picior de fibulă cu nodozitate, de formă sferică. Grosimea este de 0,2-0,7 cm.

Fibulă (fig. 2/6) turnată din bronz (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/18). A fost găsită în secțiunea 10 (2016), la adâncimea de 10 cm. Capul este de formă treflată. Arcul curbat este triunghiular în secțiune. Placa piciorului redă o figură zoomorfă stilizată. Acul este confecționat din fier, prins de un resort din bronz. Lungimea fibulei este de 5,6 cm. Piesa reprezintă un tip hibrid din grupa I H (Pergamon-Tei), fiind încadrată cronologic între secolul VI - primul sfert al secolului VII p. Chr. (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, 41).

Cu excepția ultimului exemplar prezentat, toate celelalte fibule aparțin celei de-a doua epoci a fierului. Deși în cazul fragmentelor, o încadrare tipologică categorică este problematică, două piese de bronz bine păstrate (fig. 2/3, 4) reprezintă variante ale tipului de fibule de schemă tracică. Acestea sunt bine ilustrate în siturile secolelor IV-III a. Chr. din spațiul nord-vest-pontic (Arnăut 2003, 128-129), având în vedere exemplarele din necropola de la Enisala (Simion 1971, 127, fig. 32) sau așezările de

an insignificant part of the spring. Strongly oxidised. Preserved length: 5.1 cm; maximum thickness: 0.6 cm. With due caution, given its state of preservation, it may be assigned to an early La Tène-scheme fibula.

Fibula fragment (fig. 2/9), bronze, found in Tumulus V (2014), at a depth of 60 cm. The fragment preserves the thickened bow, the catchplate and a part of the spring; it is oxidised. Preserved length: 4.2 cm; rod thickness: 0.2-0.5 cm. The pin and foot are missing. Based on the preserved characteristics, the specimen can be attributed to an early La Tène-scheme fibula.

Fibula fragment (fig. 2/1), iron, found in the mantle of Tumulus IV (2011), at a depth of 10 cm. Only the bow and catchplate are preserved. The piece is in an advanced state of oxidation; preserved length: 5.5 cm; thickness: 0.4 cm. Its condition does not allow a secure typological attribution.

Fibula fragment (?) (fig. 2/5), iron, found in Tumulus V (2014), at a depth of 30 cm. This is probably a fragment of a fibula pin, with a slightly thickened conical end; oval in section; thickness: 0.2-0.3 cm.

Fibula fragment (fig. 2/8), iron, found in Tumulus V (2014), at a depth of 40 cm. Preserves a fragment of a fibula foot with a spherical nodule. Thickness: 0.2-0.7 cm.

Fibula (fig. 2/6), cast in bronze (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/18). Discovered in Section 10 (2016), at a depth of 10 cm. The head is trefoil-shaped; the curved bow is triangular in section. The footplate bears a stylised zoomorphic figure. The pin is of iron and is attached to a bronze spring. Length: 5.6 cm. The piece represents a

la Butuceni (Niculiță, Teodor, Zanoci 2002, fig. 69/1), Bunești (Bazarciuc 1983, 267, fig. 19, fig. 22/3-4) etc. Alte două exemplare, păstrate fragmentar (fig. 2/2, 9), pot fi încadrate în variantele tipului de fibule de schemă La Tène, fapt determinat de forma păstrată a pieselor. Arcul de fibulă din fier (fig. 2/2) prezintă similitudini cu piesa de la Saharna Mare (Niculiță et al. 2013, fig. 15/4), încadrată în tipul Dux și datată în secolele IV-III a. Chr. Exemplare de tip identic le regăsim în același sit (Niculiță et al. 2013, fig. 51/6) și în situl apropiat, la Saharna Mică (Kașuba, Haheu, Levițki 2000, pl. LVI), dar și într-un șir de alte situri getice din spațiul carpato-nistrean (Teodor 1999, 106, 250, fig. 64/13; Arnăut 2003, 130-131). O analiză consistentă al acestui tip prezent în spațiul pruto-nistrean a fost realizată recent (Munteanu, Băț, Zanoci 2020).

Brățări

Brățările sunt ilustrate de două exemplare, cu elemente stilistice caracteristice epocii.

Fragment de brățară (fig. 3/2) confecționată din bronz (Arnăut, Ursu-Naniu 2008, fig. 4/7). A fost descoperit în mantaua tumulului II (2002), la adâncimea de 30 cm. Grosimea barei este de 0,4 cm. Capătul păstrat al brățării este realizat în formă de protomă de șarpe.

Brățară (fig. 3/6) descoperită în tumulul IV (2011) (Arnăut, Ursu-Naniu 2011, fig. 4/16), la adâncimea de 75 cm. Piesa reprezintă o brățară cu capetele

hybrid type of group I H (Pergamon-Tei), dated between the 6th century and the first quarter of the 7th century AD (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, 41).

Except for the last specimen, all fibulae belong to the Late Iron Age. Although typological attribution is problematic for the fragments, two well-preserved bronze pieces (fig. 2/3, 4) represent variants of the Thracian scheme of fibulae. Such fibulae are well documented in the 4th-3rd centuries BC sites of the northwestern Pontic area (Arnăut 2003, 128-129), including examples from the cemetery at Enisala (Simion 1971, 127, fig. 32) and settlements, such as the ones at Butuceni (Niculiță, Teodor, Zanoci 2002, fig. 69/1) and Bunești (Bazarciuc 1983, 267, fig. 19, fig. 22/3, 4). Two other fragmentary specimens (fig. 2/2, 9) can be assigned to variants of the La Tène scheme of fibulae, as suggested by their preserved shape. The iron bow (fig. 2/2) is comparable to a specimen from Saharna Mare (Niculiță et al. 2013, fig. 15/4), attributed to the Dux type and dated to the 4th-3rd centuries BC. Further examples of the same type are known from the same site (Niculiță et al. 2013, fig. 51/6) and from the nearby site of Saharna Mică (Kașuba, Haheu, Levițki 2000, pl. LVI), as well as from other Getic sites in the Carpathian-Dniester area (Teodor 1999, 106, 250, fig. 64/13; Arnăut 2003, 130-131). A recent comprehensive analysis of this type in the Prut-Dniester region has been provided by Munteanu, Băț and Zanoci (2020).

Bracelets

Bracelets are represented by two specimens displaying stylistic elements characteristic of the period:

petrecute unul peste altul, confecționată din bronz. Bara este rectangulară în secțiune. Capetele sunt decorate cu câte un șir de împunsături. Brățara este ovală în plan, având diametrul maxim de 5,4 cm, iar grosimea barei este de 0,5 cm.

Această categorie de descoperiri își găsește analogii largi în siturile celei de-a doua epoci a fierului din spațiul carpato-nistrean, cum sunt cele de la Butuceni (Niculiță, Teodor, Zanoci 2002, fig. 69/2), Stânceşti (Florescu, Florescu 2005, fig. 65/9), Mateuți (Kașuba, Haheu, Levițki 2000, 209, pl. XLVII), Saharna Mare (Niculiță et al. 2013, fig. 50), Hlinaia (Тельнов, Четвериков, Синика 2016, 867, рис. 437), Poiana (Teodor 1999, 251, fig. 65/4), Bunești (Bazarciuc 1983, 271, fig. 24).

Verigi, inele, aplici, ace, pandantive

Aplică (fig. 3/1) confecționată din argint (Arnăut, Ursu-Naniu 2008, fig. 4/6). A fost identificată în mantaua tumulului II (2002), la adâncimea de 28 cm. Piesa este de formă semisferică, având diametrul de 1,4 cm și grosimea tablei – de 0,10 cm. Regăsim astfel de piese în diferite situri din aceeași perioadă, cum ar fi cel de la Saharna Mare (Niculiță et al. 2013, fig. 51/10).

Inel de buclă (fig. 3/3) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/3), descoperit în mantaua tumulului IV (2011), la adâncimea de 20 cm. Este confecționat dintr-o bară din bronz, rotundă în secțiune. Piesa este rotundă în plan, având capetele libere, unul

Bracelet fragment (fig. 3/2), bronze (Arnăut, Ursu-Naniu 2008, fig. 4/7). Found in the mantle of Tumulus II (2002), at a depth of 30 cm. Rod thickness: 0.4 cm. The preserved end is shaped as a snake protome.

Bracelet (fig. 3/6) found in Tumulus IV (2011) (Arnăut, Ursu-Naniu 2011, fig. 4/16), at a depth of 75 cm. A bronze bracelet with overlapping ends; the rod is rectangular in section. The ends are decorated with a row of punched impressions. Oval in plan; maximum diameter: 5.4 cm; rod thickness: 0.5 cm.

This category of discoveries has wide analogies in the Late Iron Age sites from the Carpathian-Dniester region, such as Butuceni (Niculiță, Teodor, Zanoci 2002, fig. 69/2), Stânceşti (Florescu, Florescu 2005, fig. 65/9), Mateuți (Kașuba, Haheu, Levițki 2000, 209, pl. XLVII), Saharna Mare (Niculiță et al. 2013, fig. 50), Hlinaia (Тельнов, Четвериков, Синика 2016, 867, fig. 437), Poiana (Teodor 1999, 251, fig. 65/4) and Bunești (Bazarciuc 1983, 271, fig. 24).

Rings/links, loop rings, appliqués, pins and pendants

Appliqué (fig. 3/1), silver (Arnăut, Ursu-Naniu 2008, fig. 4/6). Found in the mantle of Tumulus II (2002), at a depth of 28 cm. Hemispherical; diameter: 1.4 cm; sheet thickness: 0.10 cm. Comparable items occurred at several sites of the same period, e.g. Saharna Mare (Niculiță et al. 2013, fig. 51/10).

Loop ring (fig. 3/3) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/3), found in the mantle of Tumulus IV (2011), at a depth of

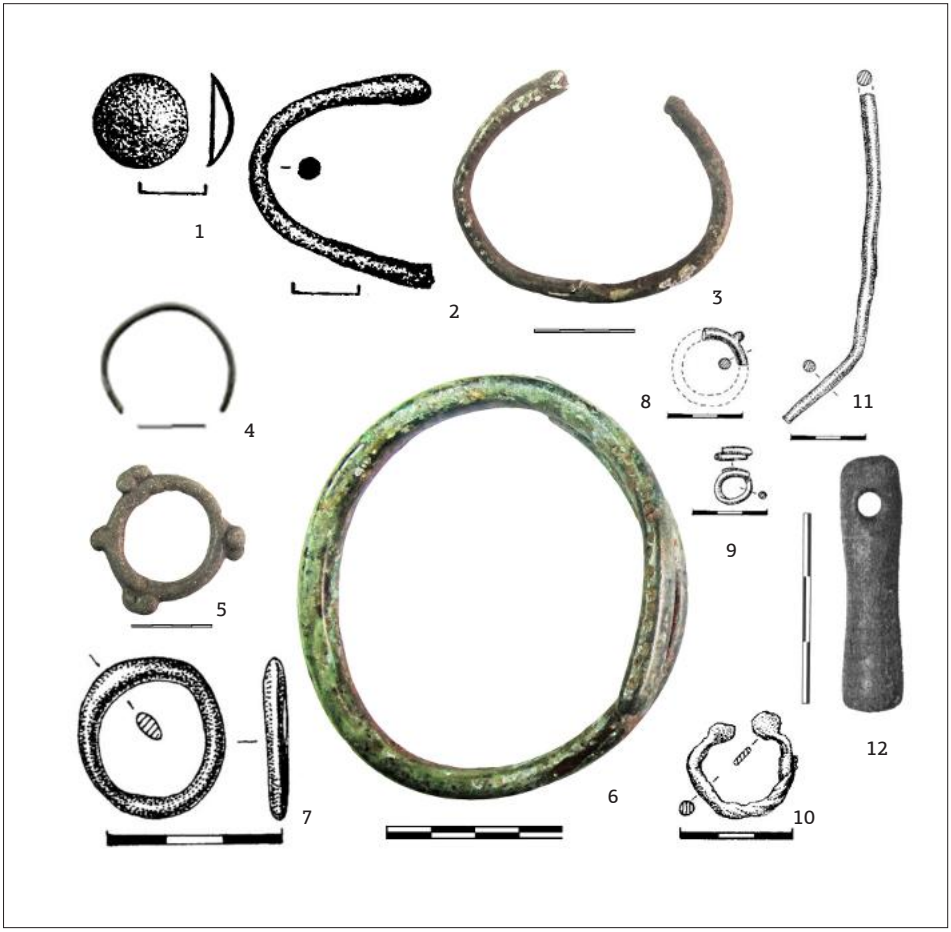

Fig. 3. Stolniceni „Cetate". Piese de port și podoabă din metal și piatră.
Fig. 3. Stolniceni "Cetate". Metal and stone dress and adornment items.

din ele realizat în formă de cap de șarpe. În calitate de decor servesc șirurile de împunsături pe capete. Grosimea barei este de 0,4 cm. Diametrul piesei – 4,0 cm.

20 cm. Made of a bronze rod, round in section. Circular in plan with free ends; one end is shaped as a snake head. Rows of punched impressions decorate the ends. Rod thickness: 0.4 cm; diameter: 4.0 cm.

Inel de buclă (fig. 3/4) găsit în mantaua tumulului IV (2011) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/12), la adâncimea de 40 cm. Inelul este confecționat din sârmă de bronz, ovală în secțiune. Piesa are formă ovală în plan, capetele sunt libere, tăiate oblic. Diametrul maxim este de 4,0 cm și grosimea barei – de 0,3 cm.

Inel de buclă (cercel?) (fig. 3/9) confecționat din bronz (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/9), descoperit în secțiunea 10 (2016), la adâncimea de 57 cm. Bara este ovală în secțiune, având capetele petrecute unul peste altul. Diametrul piesei este de 1,5 cm, iar grosimea barei – de 0,2 cm.

Piese din această categorie cunosc o răspândire largă, amintind exemplarele de la Enisala (Simion 1971, 89, fig. 18/f, 127, fig. 32), Hlinaia (Тельнов, Четвериков, Синика 2016, 881, рис. 439), Stâncești (Florescu, Florescu 2005, fig. 65/3, 6, 7) etc.

Verigă (fig. 3/5) identificată în mantaua tumulului IV (2011) (Arnăut, Ursu-Naniu 2011, fig. 4/14), la adâncimea de 48 cm. Piesa este confecționată din bară de bronz, rotundă în secțiune. În plan, veriga are formă rotundă, fiind cu trei grupuri a câte doi butoni și un buton singular. Diametrul piesei este de 2,3 cm, iar grosimea barei – de 0,4 cm.

Verigă /„Torques" miniatural (fig. 3/10) confecționat din fier, descoperit în tumulul V (2014), la adâncimea de 17 cm. Reprezintă o piesă de port sau harnașament, lucrată dintr-o bară răsucită din fier, rotundă în plan, având capetele libere aplatizate, în formă de disc. Diametrul în plan al piesei este de

Loop ring (fig. 3/4) found in the mantle of Tumulus IV (2011) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/12), at a depth of 40 cm. Made of bronze wire, oval in section. Oval in plan, with free ends cut obliquely. Maximum diameter: 4.0 cm; thickness: 0.3 cm.

Loop ring (earring?) (fig. 3/9), bronze (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/9), found in Section 10 (2016), at a depth of 57 cm. The rod is oval in section; overlapping ends. Diameter: 1.5 cm; rod thickness: 0.2 cm.

Items of this category are widespread; comparable pieces are known from Enisala (Simion 1971, 89, fig. 18/f; 127, fig. 32), Hlinaia (Тельнов, Четвериков, Синика 2016, 881, fig. 439) and Stâncești (Florescu, Florescu 2005, fig. 65/3, 6-7), among others.

Ring/link (fig. 3/5) found in the mantle of Tumulus IV (2011) (Arnăut, Ursu-Naniu 2011, fig. 4/14), at a depth of 48 cm. Made of a bronze rod; round in section. Circular in plan, with three groups of two knobs and one single knob. Diameter: 2.3 cm; rod thickness: 0.4 cm.

Ring/link /miniature "torque" (fig. 3/10), iron, found in Tumulus V (2014), at a depth of 17 cm. A piece of clothing or harness made from a twisted iron rod; the ends are free and flattened into disc shapes. Diameter (plan): 3.0 cm; rod thickness: 0.3 cm; end diameters: 0.9 and 0.5 cm.

Ring/link (pendant?) (fig. 3/7), bronze, found in Grave 2, Section 9 (2015; extra-tumular area), at a depth of 55 cm. The find is associated with the skeleton of an adolescent. Circular in plan; diameter: 2.3 cm. The rod is oval in section; thickness: 0.3-0.6 cm.

3 cm, grosimea barei – de 0,3 cm, iar diametrele extremităților – de 0,9 și 0,5 cm.

Verigă (pandantiv?) (fig. 3/7) confecționată din bronz, recuperată din Mormântul 2, secțiunea 9 (2015, spațiul extratumular), de la adâncimea de 55 cm. Descoperirea este asociată cu scheletul unui adolescent. Are forma rotundă în plan, diametrul fiind de 2,3 cm. Bara este ovală în secțiune, cu grosimea de 0,3-0,6 cm.

Fragment de verigă (fig. 3/8) confecționată din bronz (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/10), descoperit în secțiunea 10 (2016), la adâncimea de 45 cm. Bara este rotundă în secțiune, fiind înzestrată cu o nodozitate. Grosimea barei este de 0,4 cm.

Verigile (inelele) de bronz, mai ales cele cu nodozități, au o răspândire largă printre descoperirile celei de-a doua epoci a fierului (Arnăut 2003, 134).

Fragment de ac (fig. 3/11) confecționat din bronz (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/17). A fost descoperit în secțiunea 10 (2016), la adâncimea de 45 cm. Piesa este rotundă în secțiune, fiind îngustată și îndoită spre vârf. Lungimea păstrată este de 14 cm, iar grosimea barei – de 0,4-0,6 cm.

Acele, ca element de podoabă, sunt prezente în siturile epocii fierului, inclusiv în cele funerare, cum ar fi necropola tumulară hallstattiană târzie de la Trinca „Drumul Feteștilor" (Levițki 1998, 55, fig. 7/3, 4) sau în așezarea de la Stânceşti (Florescu, Florescu 2005, fig. 66/10).

Ring fragment (fig. 3/8), bronze (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/10), found in Section 10 (2016), at a depth of 45 cm. The rod is round in section and provided with a nodule. Rod thickness: 0.4 cm.

Bronze rings/links, especially those with nodules, are widespread among the Late Iron Age finds (Arnăut 2003, 134).

Pin fragment (fig. 3/11), bronze (Ursu-Naniu, Corobcean 2017a, fig. 2/17). Found in Section 10 (2016), at a depth of 45 cm. Round in section; narrowed and bent toward the tip. Preserved length: 14 cm; rod thickness: 0.4-0.6 cm.

Pins as adornment elements are present in Iron Age sites, including in funerary contexts, such as the Late Hallstatt tumulus cemetery at Trinca "Drumul Feteștilor" (Levițki 1998, 55, fig. 7/3, 4), or the settlement at Stânceşti (Florescu, Florescu 2005, fig. 66/10).

Pendant (fig. 3/12), stone (Arnăut, Ursu-Naniu 2008, fig. 7/3). Found in the mantle of Tumulus III (2006), at a depth of 38 cm. Cylindrical and narrowed in the middle; length: 4.0 cm; diameter at ends: 1.0 cm; diameter at middle: 0.7 cm. One end has a perforation, 0.4 cm in diameter.

Beads

Beads are represented by clay and glass paste items:

Bead (fig. 4/1), glass paste. Found in the mantle of Tumulus III (2007), at a depth of 30 cm. Spherical; blue. Height: 1.0 cm; diameter: 1.2 cm; orifice diameter: 0.6 cm.

Pandantiv (fig. 3/12) confecționat din piatră (Arnăut, Ursu-Naniu 2008, fig. 7/3). A fost găsit în mantaua tumulului III (2006), la adâncimea de 38 cm. Piesa are formă cilindrică subțiată la mijloc, având lungimea de 4,0 cm, diametrul, la extremități, de 1,0 cm, iar la mijloc – de 0,7 cm. Unul din capete este prevăzut cu un orificiu având diametrul de 0,4 cm.

Mărgele

Mărgelele sunt reprezentate de piese din lut și pastă sticloasă.

Mărgică (fig. 4/1) confecționată din pastă sticloasă. A fost descoperită în mantaua tumulului III (2007), la adâncimea de 30 cm. Piesa are formă sferică și este de culoare albastră. Înălțimea este de 1,0 cm, diametrul piesei este de 1,2 cm și cel al orificiului – de 0,6 cm.

Fragment de mărgică (fig. 4/2) confecționată din pastă sticloasă. A fost identificată în mantaua tumulului III (2007), la adâncimea de 53 cm. Forma piesei este cilindrică, având culoarea galbenă mată și înălțimea de 0,4 cm, diametrul maxim – de 0,8 cm și diametrul orificiului – de 0,5 cm.

Mărgică (fig. 4/5) descoperită în mantaua tumulului IV (2011), la adâncimea de 10 cm. Aceasta este confecționată din pastă de lut în amestec cu nisip. Arderea a fost incompletă și neomogenă. Culoarea variază de la cărămiziu închis la cenușiu. Piesa este de formă sferică, având înălțimea de 1,2 cm,

Bead fragment (fig. 4/2), glass paste. Found in the mantle of Tumulus III (2007), at a depth of 53 cm. Cylindrical; matte yellow. Height: 0.4 cm; maximum diameter: 0.8 cm; orifice diameter: 0.5 cm.

Bead (fig. 4/5) found in the mantle of Tumulus IV (2011), at a depth of 10 cm. Clay paste tempered with sand; incomplete and uneven firing. The colour ranges from dark brick-red to grey. Spherical. Height: 1.2 cm; maximum diameter: 2.2 cm; orifice diameter: 0.5 cm.

Bead (fig. 4/6) found in the mantle of Tumulus IV (2011), at a depth of 22 cm. Clay paste tempered with sand; incomplete and uneven firing. The colour ranges from light brick-red to black. Spheroidal. Height: 1.5 cm; maximum diameter: 2.0 cm; orifice diameter: 0.6 cm.

Bead (fig. 4/4) found in the mantle of Tumulus IV (2011) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/12), at a depth of 36 cm. Light-brown glass paste. Tubular; decorated with wavy lines executed in white paste. Length: 3.0 cm; maximum diameter: 1.5 cm; orifice diameter: 0.5 cm.

Bead (fig. 4/7) found in the mantle of Tumulus IV (2011), at a depth of 42 cm. Clay paste tempered with sand; incomplete and uneven firing. The colour ranges from light brick-red to black. Spheroidal. Height: 2.2 cm; maximum diameter: 2.0 cm; orifice diameter: 0.7 cm.

Bead (fig. 4/3), glass paste. Found in Section 2a (2013) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 8/5), in the space between the funerary structures, at a depth of 26 cm, in the immediate vicinity of Structure no. 1 (2013). Ocellated ('eye') type. Blue, with white 'eyes' encircling

diametrul maxim de 2,2 cm și diametrul orificiului de 0,5 cm.

Mărgică (fig. 4/6) găsită în mantaua tumulului IV (2011), la adâncimea de 22 cm. Piesa este confecționată din pastă de lut în amestec cu nisip. Arderea este incompletă și neomogenă. Culoarea variază de la cărămizie deschisă la negru. Are formă sferoidală. Înălțimea piesei este de 1,5 cm, diametrul maxim – de 2,0 cm și diametrul orificiului – de 0,6 cm.

Mărgică (fig. 4/4) descoperită în mantaua tumulului IV (2011) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 2/12), la adâncimea de 36 cm. Piesa este confecționată din pastă sticloasă de culoare maronie deschisă. Are formă tubulară. Decorul îl prezintă liniile văluroase realizate din pastă de culoare albă. Lungimea mărgelei este de 3,0 cm, diametrul maxim este de 1,5 cm și cel al orificiului – de 0,5 cm.

Mărgică (fig. 4/7) identificată în mantaua tumulului IV (2011), la adâncimea de 42 cm. Piesa este confecționată din pastă de lut în amestec cu nisip. Arderea este incompletă și neomogenă. Culoarea variază de la cărămizie deschisă la negru. Are formă sferoidală și următoarele dimensiuni: înălțimea – 2,2 cm, diametrul maxim – 2,0 cm, diametrul orificiului – 0,7 cm.

Mărgică (fig. 4/3) confecționată din pastă sticloasă. A fost descoperită în secțiunea 2a (2013) (Ursu-Naniu, Corobcean 2014, fig. 8/5), în spațiul dintre amenajările funerare, la adâncimea de 26 cm, în

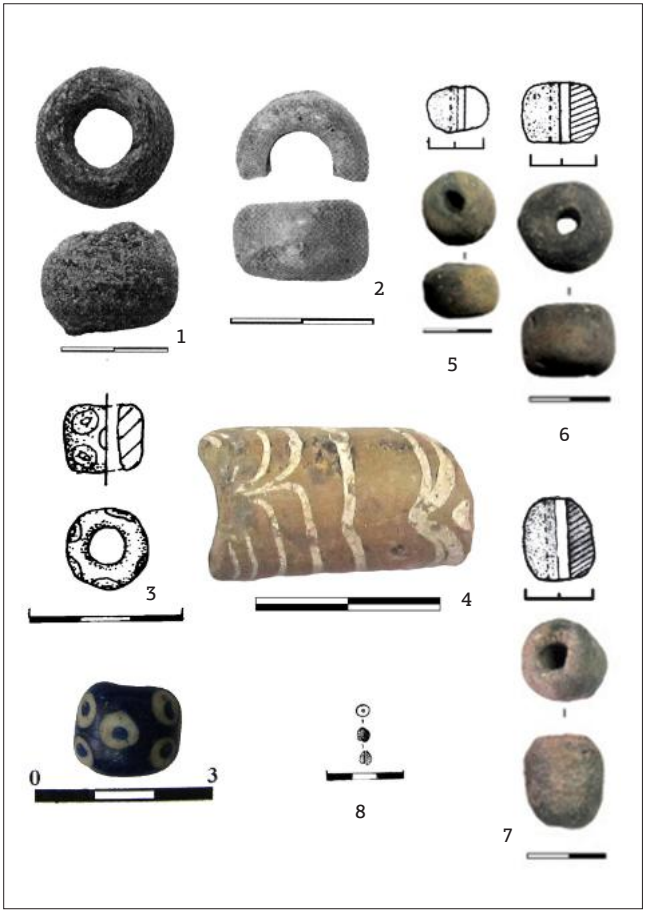

Fig. 4. Stolniceni „Cetate". Mărgele din sticlă și lut.
Fig. 4. Stolniceni "Cetate". Glass and clay beads.

imediata apropiere a Construcției nr. 1 (2013). Mărgica face parte din tipul celor oculare. Culoarea este albastră, cu „ochii" de culoare albă, care circumscriu pete de culoare albastră închisă. Forma piesei este cilindrică, ovală în secțiune. Înălțimea – de 1,2 cm, diametrul maxim – de 1,6 cm și diametrul orificiului – de 0,7 cm.

Mărgică (fig. 4/8) confecționată din pastă sticloasă (Ursu-Naniu, Corobcean 2019a, fig. 1/4). A fost găsită în secțiunea 13 (2018), la adâncimea de 30 cm. Forma mărgicii este sferică ovoidală, având culoarea albastră închisă. Înălțimea mărgicii este de 0,6 cm, diametrul maxim – de 0,5 cm și cel al orificiului – de 0,1-0,3 cm.

Această categorie de descoperiri este indispensabilă indispensabilă reconstituirii vieții comunităților celei de-a doua epoci a fierului, fapt dovedit de frecvența lor într-un număr mare de situri (Arnăut 2003, 135-138). Relevante în acest sens sunt descoperirile de la Bunești (Bazarciuc 1983, 269, fig. 21), Saharna Mică (Niculiță, Zanoci, Arnăut 2008, fig. 13/8, 17/3, 4).

***

Repertoriul pieselor de port și de podoabă de la Stolniceni, prezentat mai sus, ilustrează intensitatea utilizării acestui spațiu de către populația getică din regiune. Lipsa unei asocieri clare a acestora cu inventarul funerar nu exclude importanța lor în perspectiva clarificării caracterului funcțional al incintei.

dark-blue spots. Cylindrical; oval in section. Height: 1.2 cm; maximum diameter: 1.6 cm; orifice diameter: 0.7 cm.

Bead (fig. 4/8), glass paste (Ursu-Naniu, Corobcean 2019a, fig. 1/4). Found in Section 13 (2018), at a depth of 30 cm. Ovoid-spherical; dark blue. Height: 0.6 cm; maximum diameter: 0.5 cm; orifice diameter: 0.1-0.3 cm.

This category of finds is essential for reconstructing both the daily life and ritual practices of the Late Iron Age communities, as shown by its frequent occurrence in numerous sites (Arnăut 2003, 135-138). Particularly relevant are the discoveries from Bunești (Bazarciuc 1983, 269, fig. 21) and Saharna Mică (Niculiță, Zanoci, Arnăut 2008, fig. 13/8; 17/3, 4).

***

The assortment of dress and adornment items from Stolniceni presented above illustrates the intensity with which this space was used by the Getic population of the region. The lack of a clear association with funerary inventories does not diminish their relevance to the elucidation of the enclosure's functional character.

Bibliografie / Bibliography

Arnăut 2003: T. Arnăut, Vestigii ale sec. VII-III a. Chr. în spațiul de la Răsărit de Carpați (Chișinău 2003).

Arnăut, Ursu-Naniu 2008: T. Arnăut, R. Ursu-Naniu, Stolniceni - a new aspect of the funerary ritual at the Getic populations. In: Funerary practices in Central and Eastern Europe (10th c. BC - 3rd c. AD). Proceedings of the 10th International Colloquium of Funerary Archaeology, Tulcea, 10th-12th of October 2008 (Brăila-Brașov 2008), 31-40.

Arnăut, Ursu-Naniu 2011: T. Arnăut, R. Ursu-Naniu, Vestigiile funerare getice de la Stolniceni (raionul Hâncești, Rep. Moldova). Stadiul actual al cercetării. In: Archaeology: making of and practice. Studies in honor of Mircea Babeș at his 70th anniversary (Pitești 2011), 281-290.

Bazarciuc 1983: V. Bazarciuc, Cetatea geto-dacică de la Bunești, jud. Vaslui. Studii și cercetări de istorie veche și arheologie 34/3, 1983, 249-273.

Florescu, Florescu 2005: A. Florescu, M. Florescu, Cetățile traco-getice din secolele VI-III a. Chr. de la Stâncești (jud. Botoșani) (Târgoviște 2005).

Kašuba, Haheu, Levițki 2000: M. Kašuba, V. Haheu, O. Levițki, Vestigii traco-getice pe Nistrul Mijlociu (Bucureşti 2000).

Levițki 1998: O. Levițki, Considerații asupra monumentelor funerare din perioada hallstattiană târzie de pe teritoriul Moldovei. Revista arheologică 2, 1998, 28-59.

Munteanu, Băț, Zanoci 2020: O. Munteanu, M. Băț, A. Zanoci, Fibule din fier de schemă La Tène timpuriu descoperite pe teritoriul Republicii Moldova. Tyragetia s.n. XIV/1, 2020, 23-69.

Niculiță, Teodor, Zanoci 2002: I. Niculiță, S. Teodor, A. Zanoci, Butuceni. Monografie arheologică (București 2002).

Niculiță, Zanoci, Arnăut 2008: I. Niculiță, A. Zanoci, T. Arnăut, Habitatul din mileniul I a. Chr. în regiunea Nistrului Mijlociu (siturile din zona Saharna) (Chișinău 2008).

Niculiță et al. 2013: I. Niculiță, A. Zanoci, M. Băț, S. Matveev, Investigațiile arheologice la situl Saharna Mare (2009-2012) (II). Tyragetia s.n. VII/1, 2013, 219-292.

Simion 1971: G. Simion, Despre cultura getică din nordul Dobrogei, în lumina descoperirilor de la Enisala. Peuce II, 1971, 63-129.

Sîrbu, Arnăut 1995: V. Sîrbu, T. Arnăut, Incinta fortificată de la Stolniceni, raionul Hâncești - Rep. Moldova. In: Cercetări arheologice în aria nord-tracă, vol. I (București 1995), 378-400.

Teodor 1999: S. Teodor, Regiunile est-carpatice ale României în secolele V-II î. d. Hr. Considerații generale și repertoriu arheologic (București 1999).

Ursu-Naniu, Corobcean 2014: R. Ursu-Naniu, A. Corobcean, Les métamorphoses de l'existence: vie et mort dans l'enceinte gétique de Stolniceni (Le raion de Hâncești, République de Moldavie). Mousaios XIX, 2014, 381-404.

Ursu-Naniu, Corobcean 2016: R. Ursu-Naniu, A. Corobcean, Incinta fortificată de la Stolniceni (raionul Hâncești, Republica Moldova): o istorie a cercetării arheologice. In: Istorie, cultură și civilizație, vol. I (Târgoviște 2016), 25-38.

Ursu-Naniu, Corobcean 2017a: R. Ursu-Naniu, A. Corobcean, Cercetări arheologice în incinta fortificată de la Stolniceni „Cetate" (r-nul Hîncești) din anul 2016. In: Cercetări arheologice în Republica Moldova. Campania 2016 (Chișinău 2017), 41-43.

Ursu-Naniu, Corobcean 2017b: R. Ursu-Naniu, A. Corobcean, Problema funcționalității incintei fortificate de la Stolniceni (Hâncești, R. Moldova). In: (Eds. A. Zanoci, V. Sîrbu, M. Băț) Fortificațiile din epoca fierului din spațiul tiso-nistrean. Materialele colloquium-ului de vară de la Saharna, 14-17 iulie 2016 (Chișinău-Brăila 2017), 113-130.

Ursu-Naniu, Corobcean 2019a: R. Ursu-Naniu, A. Corobcean, Investigațiile arheologice în incinta fortificată de la Stolniceni „Cetate" (r-nul Hîncești) din anul 2018. In: Cercetări arheologice în Republica Moldova. Campania 2018 (Chișinău 2019), 56-57.

Ursu-Naniu, Corobcean 2019b: R. Ursu-Naniu, A. Corobcean, Problema atribuirii funcționale a unor structuri arheologice din incinta fortificată de la Stolniceni, raionul Hâncești. In: (Eds. A. Zanoci, M. Băț, Al. Țârlea, S.-C. Ailincăi) Structuri arheologice din așezările epocii fierului în spațiul tiso-nistrean. Materialele colloquium-ului de vară de la Saharna, 12-15 iulie 2019 (Cluj-Napoca 2019), 87-104.

Тельнов, Четвериков, Синика 2016: Н.П. Тельнов, И.А. Четвериков, В.С. Синика, Скифский могильник III-II вв. до н.э. у с. Глинное (Тирасполь 2016).

Dr. Andrei Corobcean

Centrul de Arheologie „Ion Niculiță",
Universitatea de Stat din Moldova
0000-0002-9886-301X
e-mail: andrei.corobcean@gmail.com